

BẢN TIN NGÀY NGHIÊN CỨU BIỂN ĐÔNG

(Cập nhật 21/5/2020)

Tình hình nổi bật

Báo cáo chiến lược ứng phó với Trung Quốc của Nhà Trắng ngày 20/5 đánh giá các hành động của Bắc Kinh đe dọa tới an ninh và lợi ích của Mỹ và Mỹ “sẵn sàng chịu đựng sự bất hòa lớn hơn trong quan hệ song phương” để bảo vệ lợi ích của mình, đặc biệt là lợi ích an ninh và kinh tế.

Quyền Trợ lý Ngoại trưởng Mỹ phụ trách Nam và Trung Á Alice Wells ngày 20/5 phát biểu tại hội thảo của Atlantic Council tại Washington D.C. nhấn mạnh “mối đe dọa Trung Quốc” do cách hành xử quyết đoán cả trên đất liền và trên biển và đánh giá “Dù ở Biển Đông hay ở dọc biên giới giáp với Ấn Độ, chúng ta liên tục chứng kiến những hành động khiêu khích và gây căng thẳng của Trung Quốc dẫn đến nghi ngại về cách thức nước này sử dụng sức mạnh. Tôi muốn thấy một hệ thống quốc tế mang lại lợi ích cho mọi người. Vì vậy, tôi nghĩ các tranh chấp biên giới là sự nhắc nhở về mối đe dọa từ Trung Quốc”.

Trung Quốc ngày 15/4 thông báo kế hoạch phóng vệ tinh cuối cùng của Hệ thống vệ tinh dẫn đường Bắc Đẩu -3 (BDS-3) vào tháng 6. Hệ thống BDS-3 gồm có 30 vệ tinh, với 29 hiện đang ở trên quỹ đạo. Vệ tinh cuối cùng là vệ tinh quỹ đạo Trái đất tầng trung, cung cấp dịch vụ định vị và điều hướng cho người dùng trên phạm vi toàn cầu. Tên lửa đẩy dùng để phóng vệ tinh đã được gửi đến địa điểm phóng và công tác chuẩn bị cho vụ phóng sắp tới đang được tiến hành.

Góc nhìn Quốc tế

+ Trung Quốc:

Học giả Hồ Ba (Trung Quốc) ngày 21/5 cho rằng Trung Quốc cần nhanh chóng bảo vệ tài nguyên nghề cá trước những hoạt động đánh bắt sồi nổi của tàu cá Việt Nam. Học giả trích dẫn báo cáo về hoạt động tàu cá Việt Nam trên Biển Đông của Sáng kiến minh bạch chiến lược Biển Đông (SCSPI), cho rằng bất kể về phạm vi hoạt động hoặc quy mô của tàu cá, Việt Nam luôn là nước hoạt động sồi nổi nhất trên Biển Đông. Tác giả cho rằng việc bảo vệ tài nguyên nghề cá trên Biển Đông là không thể chậm trễ, cho rằng chính sách “mùa nghỉ đánh bắt cá” của Trung Quốc là hành động tự kiểm chế để bảo vệ tài nguyên môi trường của nước này và Trung Quốc đã nhiều lần mời các nước hợp tác để tiến hành nghỉ đánh bắt cá trong khu vực tranh chấp. Các quốc gia ven biển có nghĩa vụ có các biện pháp đơn phương, song phương hoặc đa phương để hạn chế

mức độ và quy mô đánh bắt và cần hợp sức để thúc đẩy xúc tiến hợp tác lĩnh vực khoa học trong quản lý nghề cá chứ không phải “chính trị hóa” vấn đề này.

Báo Sina (Trung Quốc) ngày 20/5 bình luận khả năng hoạt động trên Biển Đông của các máy bay không người lái (UAV) mà bốn nước Đông Nam Á mới mua từ Mỹ là không cao. Tờ báo cho rằng tuy hành trình của UAV đạt đến 1500km và có thể tác nghiệp liên tục trên không hơn 24 giờ nhưng nhược điểm lớn là chỉ hoạt động được trong phạm vi tối đa 100km tính từ trạm điều khiển. Vì vậy, nếu các nước Đông Nam Á đặt trạm điều khiển ở bờ biển thì thiết bị này hầu như không có tác dụng gì trong việc theo dõi tình hình trên biển. Để khắc phục điều này, Mỹ đã thiết kế để UAV có thể cất, hạ cánh từ tàu thuyền trên biển. Tuy nhiên, với trọng tải quá hạn chế, UAV rất dễ bị ảnh hưởng bởi gió bão và chỉ mang được máy ảnh thông thường và máy ảnh hồng ngoại chứ không thể lắp đặt radar nên khả năng quan sát, thu thập thông tin rất hạn chế.

+ Đông Nam Á:

Báo Rappler (Philippines) ngày 20/5 đưa tin sĩ quan phụ trách lực lượng hải quân miền Tây, Trung úy Maivi Neri nói trong một tuyên bố truyền thông rằng ngày 13/5, Tàu đổ bộ hạng nặng của Hải quân Philippines BRP Ivatan đã cập cảng tại đảo Thị Tứ. Trước đó, không có tàu Philippines nào có thể cập bến trên đảo đúng cách vì thiếu cảng và vùng nước xung quanh đảo quá cạn, các tàu hải quân phải ở cách xa bờ hàng km và triển khai những chiếc thuyền nhỏ hơn để đến đảo. Để giúp quân đội luân chuyển và tiếp tế các nhiệm vụ cho Thị Tứ, chính phủ vào cuối năm 2018 đã bắt đầu xây dựng một cảng và một đoạn đường nối bãi biển, và để sửa chữa và mở đường băng trên đảo, việc xây dựng vẫn đang được tiến hành. Theo Rappler, Chính phủ Philippines đang tăng cường sự hiện diện của Philippines ở Biển Tây Philippines trong bối cảnh Trung Quốc ngày càng có những động thái mạnh mẽ nhằm thống trị khu vực.

+ Châu Âu - Mỹ:

Học giả Mark J. Valencia (Viện Nghiên cứu Biển Đông Quốc gia, Trung Quốc), ngày 20/5 nhận định Việt Nam không nên áp dụng cách tiếp cận mang màu sắc đấu tranh nhiều hơn với Trung Quốc trên Biển Đông như các khuyến nghị của Derek Grossman trên The Diplomat ngày 5/5. Ông cho rằng các biện pháp quyết liệt mà Derek Grossman đề xuất (như ngừng tuần tra chung tại Vịnh Bắc Bộ, kiện Trung Quốc, hạn chế kiểm duyệt báo chí...) sẽ khiến Việt Nam "tự bắn vào chân mình", có

thể sẽ là lý do để Trung Quốc sử dụng các biện pháp trừng phạt kinh tế, chính trị và có thể là cả quân sự...

Học giả Mark J. Valencia (Viện Nghiên cứu Biển Đông Quốc gia, Trung Quốc), ngày 20/5 nhận định với tình hình hiện tại tại Trung Quốc sẽ không thỏa hiệp trong vấn đề Biển Đông vì các lý do sau: (1) Mỹ và Trung Quốc đều coi nhau là mối đe dọa, vấn đề Biển Đông đã trở thành ván cờ giữa hai nước này; (2) Một số nước có xung đột với Trung Quốc sẵn sàng cho Mỹ sử dụng lãnh thổ của họ để chống lại Trung Quốc; (3) Chủ nghĩa dân tộc đang lên ở Trung Quốc; (4) Trung Quốc lo ngại dù mình có “chơi đẹp” thì Mỹ vẫn không dừng “thao túng” tình hình ở Biển Đông. Valencia cho rằng giải pháp nằm ở phía Mỹ, nếu Mỹ dừng can thiệp, mọi chuyện có thể sẽ ổn.

Drake Long (Phóng viên RFA), ngày 20/5 cho rằng việc Trung Quốc biến “cát thành đất trồng” ở Hoàng Sa là một trong các nỗ lực nhằm chứng minh các thực thể ở Hoàng Sa có khả năng duy trì đời sống con người. Drake Long dẫn lại các nguồn tin cho biết Hải quân Trung Quốc gần đây đã thu hoạch được 1,5 tấn rau trên căn cứ quân sự và trung tâm dân sự lớn nhất ở Hoàng Sa là đảo Phú Lâm. Hải quân Trung Quốc kết hợp với nhóm nghiên cứu của Đại học Công nghệ Thông tin triển khai dự án nghiên cứu biến cát thành đất, giúp các thực thể này có thể duy trì đời sống con người, một trong những điều kiện cần thiết để xét xem một thực thể có là đảo hay không theo UNCLOS. Drake Long dẫn lời Zachary Haver (AMTI, Mỹ) cho rằng dự án nghiên cứu “biến cát thành đất trồng” này có thể được áp dụng ở tất cả các thực thể khác mà Trung Quốc đang chiếm đóng ở Biển Đông dù việc làm này cũng không thực sự giúp Trung Quốc củng cố yêu sách chủ quyền với các thực thể này. Cụ thể, theo Zachary, mô hình ở Đảo Phú Lâm có thể sẽ được (hoặc đang được) mở rộng tại các căn cứ đảo nhân tạo khác ở Trường Sa.

Học giả Derek Grossman, Viện RAND, ngày 20/5 nhấn mạnh Trung Quốc trước nay vẫn hành động quyết đoán ở Biển Đông, không phải lợi dụng Covid 19. Trước đại dịch, các nước, vùng lãnh thổ ở khu vực đều đối mặt với những hành động kiểu như vậy: (i) Đối với Đài Loan, Trung Quốc trước đây nhiều lần triển khai máy bay bay qua đường trung tuyến ở Eo biển Đài Loan, Eo biển Bashi, Eo biển Miyako. Việc tàu sân bay Liêu Ninh đi qua Eo biển Bashi, Eo biển Miyako trong tháng 4 cũng diễn ra trước đây; (ii) Đối với các bên tranh chấp, tàu Trung Quốc từng đâm chìm tàu Việt Nam năm 2014, tàu HD8 xâm phạm vùng biển Việt Nam năm 2019. Trong những năm qua, Trung Quốc nhiều lần quấy nhiễu hoạt động của Philippines và Malaysia. Trung Quốc

sẽ tiếp tục mô hình hành xử quyết đoán để đạt mục tiêu ở Biển Đông, dù xảy ra sự kiện nào của thế giới.

+ Các nước khác:

Học giả C Raja Mohan (Ấn Độ), Giám đốc Viện Nghiên cứu Nam Á, Đại học Quốc gia Singapore, ngày 19/5 cho rằng, trong khi nhiều nước Châu Á đang điều hòa mối quan hệ với cường quốc khu vực là Trung Quốc đồng thời ngày càng xa rời mối quan hệ chính trị với Mỹ thì Ấn Độ lại đi theo một con đường khác: xích gần hơn với Mỹ và tăng cường nỗ lực cân bằng Trung Quốc ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương.

Học giả Lavina Lee (Úc) ngày 19/05 đánh giá hợp tác giữa các nước trong khối QUAD (gồm Mỹ, Nhật, Úc và Ấn Độ) sẽ được tăng cường trong thời điểm Trung Quốc thách thức trật tự tự do nguyên trạng mà có lợi cho cả bốn nước, bất chấp sự khác biệt về quan niệm, rủi ro, khả năng quân sự và chiến lược. Học giả khuyến nghị khối này nên gia tăng hợp tác quốc phòng để chống lại và kiềm chế những nỗ lực của Trung Quốc nhằm thay đổi nguyên trạng và phát triển các khả năng để làm như vậy. Hơn nữa, khối QUAD cũng nên nâng cao khả năng liên hợp hoạt động, tình báo, khả năng trinh sát và do thám, chia sẻ hậu cần nhằm tăng cường tiếp cận, phát triển công nghệ quốc phòng và thành lập một quỹ cơ sở hạ tầng Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương để thay thế cho sáng kiến Một vành đai một con đường của Trung Quốc (BRI).

Biên tập: Nguyễn Nhật

@Viện Biển Đông - Học viện Ngoại giao

"Bản tin ngày Nghiên cứu Biển Đông" được soạn thảo từ các tài liệu công khai nhằm tổng hợp thông tin giúp bạn đọc. Các thông tin trong Bản tin không phản ánh quan điểm của Viện Biển Đông. Ban biên tập không chịu trách nhiệm đối với sự thay đổi về nội dung của tin gốc cũng như đường dẫn kèm theo đến các tin gốc.

Mọi ý kiến góp ý xin gửi về Viện Biển Đông - Học viện Ngoại giao, 69 Chùa Láng, Đống Đa, Hà Nội;
email: scsi@dav.edu.vn.